

توسعه حرکت‌های جهادی در گرو کار قرارگاهی

تجربه اربعین خوزستان و شبکه‌سازی گروه‌های جهادی که ظرفیت‌های مردمی را به توان عملیاتی تبدیل کرد
ضرورت اتصال دائمی ستاد و میدان را به تصویر کشید

آینده حرکت‌های جهادی و نقش بسیج سازندگی، بیش از هر چیز به عبور از فعالیت‌های پراکنده و رسیدن به الگوی منسجم، شبکه‌ای و قرارگاهی گره خورده است. در این الگو، مسئله کمبود نیرو یا امکانات نیست، بلکه چگونگی هم‌افزایی گروه‌های جهادی، مردم، بسیجیان، دستگاه‌های اجرایی و مجموعه‌های گوناگون برای تبدیل ظرفیت‌های موجود به یک توان واحد اهمیت دارد. تجربه خوزستان در اربعین حسینی با محوریت دو مرز شلمچه و چذابه، تشکیل اتاق وضعیت، رصد لحظه‌ای میدان و مدیریت پارکینگ زائران، نمونه‌ای عملی از این رویکرد به شمار می‌رود. این تجربه نشان می‌دهد تصمیم‌گیری دقیق، تقسیم‌کار روشن، اتصال مستمر ستاد به میدان، شبکه‌سازی و مستندسازی تجربه‌ها چگونه می‌تواند خدمات‌رسانی را از مجموعه‌ای اقدام جزیره‌ای به زنجیره‌ای هماهنگ و اثر بخش تبدیل کند؛ الگویی که قابلیت آموزش، تکرار و بهره‌گیری در مأموریت‌های گوناگون جهادی کشور را دارد و می‌تواند پشتوانه‌ای برای محرومیت‌زدایی، مدیریت بحران‌ها و خدمت‌رسانی پایدار به مردم باشد و الگوساز.

■ ■ ■

اگر بخواهیم درباره آینده حرکت‌های جهادی و نقش بسیج سازندگی سخن بگویم، یکی از مهم‌ترین موضوعاتی که باید در کانون توجه قرار گیرد، عبور از فعالیت‌های پراکنده و حرکت به سمت کار منسجم، شبکه‌ای و قرارگاهی است. امروز در بسیاری از عرصه‌ها، ظرفیت‌های بسیار خوبی در اختیار کشور قرار دارد؛ گروه‌های جهادی، نیروهای مردمی، بسیجیان، دستگاه‌های اجرایی و مجموعه‌های مختلف، هر کدام بخشی از توان و ظرفیت لازم برای حل مسائل را در اختیار دارند.

مسئله اصلی، همواره کمبود نیرو و امکانات نیست، گاهی موضوع این است که این ظرفیت‌ها چگونه در کنار یکدیگر قرار گیرند و به یک توان واحد تبدیل شوند. درست در همین نقطه است که مفهوم «کار قرارگاهی» اهمیت پیدا می‌کند؛ مفهومی که می‌تواند ظرفیت‌های متکثر را در مسیر حل یک مسئله مشترک سامان دهد.

■ **اتاق وضعیت، چشم قرارگاه در میدان**
کار قرارگاهی به این معنا نیست که قرارگاه خود به جای همه مجموعه‌ها وارد میدان شود، بلکه قرارگاه باید بتواند مسئله را به درستی تشخیص دهد، میدان را رصد کند، ظرفیت‌ها را شناسایی و به کارگیری کند، مأموریت‌ها را تقسیم کند و بر پایه اطلاعات واقعی میدان، تصمیم‌گیری و هماهنگی انجام دهد. یکی از تجربه‌های ارزشمند در این زمینه، به‌ویژه در موضوع اربعین حسینی، در استان خوزستان شکل گرفته است. خوزستان به واسطه وجود دو مرز مهم شلمچه و چذابه، هر ساله با حجم قابل توجهی از زائران و مسائل مختلف مواجه است. طبیعی است که مدیریت چنین عرصه‌ای فقط با اقدامات موری و

همت جهادی در چهار محال وبختیاری از شاداب‌سازی مدارس تا بازسازی خانه‌ها

امکانات یا فاصله از مراکز خدماتی، بی‌پاسخ ماند.

■ **اجرای ۳۰ پروژه در بروجن**
نمونه‌ای از حضور میدانی در شهرستان بروجن دیده می‌شود، جایی که گروه‌های جهادی بسیج سازندگی، اقدامات خود را با تمرکز بر محرومیت‌زدایی و پاسخ به نیازهای مناطق کم‌برخوردار توسعه می‌دهند. ۳۰ طرح و پروژه جهادی از ابتدای سال جاری تاکنون در سطح این شهرستان خبر می‌دهد و می‌گوید: «این طرح‌ها به‌وسیله گروه‌های جهادی بسیج سازندگی سپاه ناحیه بروجن و در حوزه‌های مختلف، با هدف محرومیت‌زدایی، خدمت‌رسانی و رفع نیازهای مناطق کم‌برخوردار اجرا می‌شود.»

محسن کریمی با اشاره به تداوم این فعالیت‌ها

گروه جهادی آمادگی ورود دارد، کدام منطقه نیازمند پشتیبانی است و منابع باید چگونه توزیع شوند. تجربه مدیریت پارکینگ‌های زائران در مرزهای شلمچه و چذابه نیز نمونه‌ای روشن از همین نگاه است. پارکینگ در ظاهر یک موضوع اجرایی و خدماتی است، اما وقتی حجم زائران افزایش پیدا می‌کند، موضوعاتی مانند هدایت خودروها، ظرفیت ایجاد، نظم تردد، دسترسی زائران، جلوگیری از پارکینگ ترافیکی و هماهنگی میان مجموعه‌های مختلف، به مسئله‌ای چندوجهی تبدیل می‌شود.

اگر هر مجموعه‌ای به صورت مستقل عمل کند، ممکن است بخشی از کار انجام شود، اما نتیجه نهایی الزاماً مطلوب نخواهد بود. هنر کار قرارگاهی آن است که این اقدامات پراکنده را به یک زنجیره منسجم تبدیل کند، به این معنا که یک مجموعه مسئولیت مشخصی را برعهده بگیرد، مجموعه دیگر پشتیبانی کند، گروه جهادی در میدان حضور نداشته باشد، اطلاعات از میدان به اتاق وضعیت منتقل شود و تصمیمات نیز سریعاً به میدان بازگردد.

■ **از شبکه‌سازی تا دانش عملیاتی**
وقتی تجربیات را در کنار هم قرار می‌دهیم، مشخص می‌شود که می‌توان آینده‌ای روشن‌تر برای اقدامات منصوب شد و در این میان، اربعین فقط یک مأموریت خدماتی نیست، بلکه میدان بزرگی برای تمرین مدیریت مردمی، کار شبکه‌ای و کار قرارگاهی است. در اربعین با یک ظرفیت عظیم مردمی مواجه هستیم؛ میلیون‌ها نفر با عشق و انگیزه در این حرکت حضور پیدا می‌کنند. بنابراین باید تلاش شود ساختارها به گونه‌ای طراحی شوند که این سرمایه عظیم مردمی را هدایت، تسهیل و پشتیبانی کنند. از این منظر، خوزستان می‌تواند یکی از الگوهای

قابل توجه در کشور باشد. نه فقط به دلیل تعداد فعالیت‌ها، بلکه به دلیل تجربه‌ای که در سازماندهی ظرفیت‌ها و اتصال ستاد به میدان به دست آورده است. البته الگوبودن به این معنا نیست که یک نسخه ثابت در همه استان‌ها اجرا شود؛ هر استان اقتضات خاص خود را دارد و آنچه باید منتقل شود، منطق و مدل کار است.

این مدل می‌تواند بر چند اصل استوار باشد؛ نخست، مسئله‌محوری، یعنی ابتدا مسئله را دقیق بشناسیم و سپس ظرفیت‌ها را برای حل آن بسیج کنیم. دوم، میدان‌محوری، یعنی تصمیم‌گیری باید مبتنی بر واقعیت میدان باشد، نه صرفاً گزارش‌های اداری و رسوم، شبکه‌سازی، یعنی گروه‌های جهادی را جزیره‌ای نبینیم، بلکه آنان را به یک شبکه توانمند تبدیل کنیم.

چهارمین اصل، تقسیم کار روشن است. هر مجموعه باید بداند چه مأموریتی دارد و در برابر چه چیزی پاسخگو است. اصل پنجم نیز رصد و پایش مستمر جریان مستمر اطلاعات، عملاً نمی‌تواند واکنش سریع و دقیقی داشته باشد.

در کنار این موارد، یادگیری و مستندسازی نیز اهمیت اساسی دارد. هر مأموریت باید برای مأموریت بعدی تجربه تولید کند. نباید هر سال اربعین را از نقطه صفر آغاز کنیم؛ تجربه‌های سال‌های پیش باید ثبت، تحلیل و به دانش عملیاتی تبدیل شوند. یکی از مهم‌ترین سرمایه‌های جهادی، نیروی انسانی مؤمن، بالنگیزه و پای کار است، اما اگر این نیروها در یک نظام درست سازماندهی نشوند، بخشی از ظرفیت آنان هدر خواهد رفت. هدف کار قرارگاهی این است که انگیزه را به توان، توان را به اقدام و اقدامات پراکنده را به یک اثر بزرگ و ماندگار تبدیل کند.

تجربه خوزستان در اربعین و فعالیت‌های جهادی می‌تواند برای عرصه‌های دیگر نیز به کار آید، از محرومیت‌زدایی و خدمت‌رسانی تا حوادث، بحران‌ها و دیگر مأموریت‌های جهادی. از این رو تجربه‌هایی مانند اتاق وضعیت اربعین، مدیریت دو مرز شلمچه و چذابه، سازماندهی گروه‌های جهادی و مدیریت موضوعاتی چون پارکینگ زائران، نباید صرفاً به عنوان خاطره یک مأموریت باقی بماند، بلکه باید تجزیه و تحلیل، مستندسازی و به الگویی قابل آموزش و قابل تکرار تبدیل شود.

در کلامی ساده‌تر باید گفت که آینده حرکت جهادی، در کنار انگیزه و ایمان، نیازمند سازماندهی، شبکه‌سازی و کار قرارگاهی است و اربعین می‌تواند یکی از بهترین میدان‌ها برای تمرین تکامل این الگو باشد. امید می‌رود با هم‌افزایی گروه‌های جهادی، بسیج سازندگی، دستگاه‌های اجرایی و مردم عزیز، ظرفیت‌های موجود به بهترین شکل در خدمت مردم قرار گیرد و تجربه‌های موفق استان خوزستان به الگویی برای سایر عرصه‌های جهادی کشور تبدیل شود.

■ **مدیر حرکت‌های جهادی بسیج سازندگی**

■ شبکه هزار گانه خدمت

در چهار محال و بختیاری نیز ظرفیت گروه‌های جهادی در حال گسترش است. فرمانده سپاه حضرت قمرینی هاشم(ع) می‌گوید: «الحمدلله ظرفیت گروه‌های جهادی به بیش از هزار گروه می‌رسد و این موضوع، توانمندی و عزم راسخ این مجموعه را در شهرستان‌ها نشان می‌دهد.»

سردار علی افضلی ادامه می‌دهد: «با بیش از ۵۸ قرارگاه محلی و سه قرارگاه پهنه‌ای و منطقه‌ای، موضوعات مرتبط با بسیج سازندگی، اقتصاد مقاومتی و محرومیت‌زدایی به‌طور جدی پیگیری می‌شود. بررسی و تحلیل عملکردها، ایجاد هم‌افزایی میان اعضا و پیشبرد ایده‌ها و نظرات موفق فرصتی برای ارتقای خدمات است. بر همین اساس از تجربه‌ها و ابتکارهایی که به افزایش خدمات بسیج سازندگی و گروه‌های جهادی و بهبود وضعیت اقتصادی و اجتماعی کمک می‌کند، بهره‌مند می‌شویم.»

فرمانده سپاه حضرت قمرینی هاشم(ع) در خواست‌ها و انتظارات دغدغه‌مندان را زمینه‌ساز پیشرفت و نوآوری در اجرای طرح‌ها می‌خواند و تأکید می‌کند: «امید داریم با همکاری و همفکری، خدمات بهتر و مؤثرتری به جامعه ارائه دهیم.»

افضل‌ی جهادگران را نیرویی فرهنگی در جامعه، به‌ویژه در استان و شهرستان‌ها، معرفی می‌کند و می‌گوید: «یکی از تأکیدات همیشگی رهبر شهید، همکاری مستمر گروه‌های جهادی با دولت‌ها بود. خوشبختانه این ظرفیت در استان ما وجود دارد و هرگاه مسئولان دولتی برای حمایت از طرح‌های دولت، همکاری گروه‌های جهادی را درخواست کنند، این آمادگی فراهم است.»

او یادآور می‌شود: «استاندار و فرمانداران شهرستان‌ها نیز از ظرفیت‌های شورای جهادگران و توانمندی‌های این عزیزان بهره‌برداری می‌کنند.» به گفته فرمانده سپاه حضرت قمرینی هاشم(ع)، تعامل مثبت میان گروه‌های جهادی و دولت و استفاده هدفمند از این ظرفیت‌ها، می‌تواند زمینه‌ساز اقدامات مؤثرتر در خدمت‌رسانی، محرومیت‌زدایی و ارتقای وضعیت اقتصادی و اجتماعی استان باشد.

